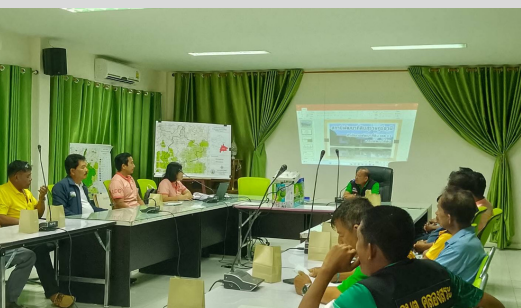

แผนการใช้ที่ดินตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สถานีพัฒนาที่ดินสุราษฎร์ธานี
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 11
กรมพัฒนาที่ดิน

กันยายน 2566

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้นำแนวคิดขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Ariculture Organization of the United Nation : FAO) และโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nation Environment Programme : UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 11 และสถานีพัฒนาที่ดินสุราษฎร์ธานี ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สพด. ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินสุราษฎร์ธานี

กันยายน 2566

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-2
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-3
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-2
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-2
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-2
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-4
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-8
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-2
3.3 ทรัพยากรดิน	3-3
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-5

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-3
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-3
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2567	7-1
7.3 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น	7-3
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-4
เอกสารอ้างอิง	อ-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2536-2565	2-3
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี	2-5
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2565	2-8
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2565	2-9
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2565	2-10
3-1	สมบัติดิน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี	3-6
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี	5-4
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี	6-2
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2566-2570	7-8
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-10
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)	7-13

สารบัญญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	ขั้นตอนการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-4
2-1	ขอบเขตการปกครองตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี	2-1
2-2	กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี พ.ศ.236-2565	2-4
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี	2-7
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี	3-8
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี	4-4
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี	4-5
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี	6-6
7-1	การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี	7-7

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้ กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัดบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติได้กำหนดให้ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายในปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่างๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นและอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy Model : BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2565 – 30 กันยายน 2566

1.4.2 สถานที่ ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ เช่น ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี เป็นต้น

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร

3) ด้านนโยบายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือ องค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสถานภาพของทรัพยากรของตำบล

2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดินกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้งบประมาณในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ

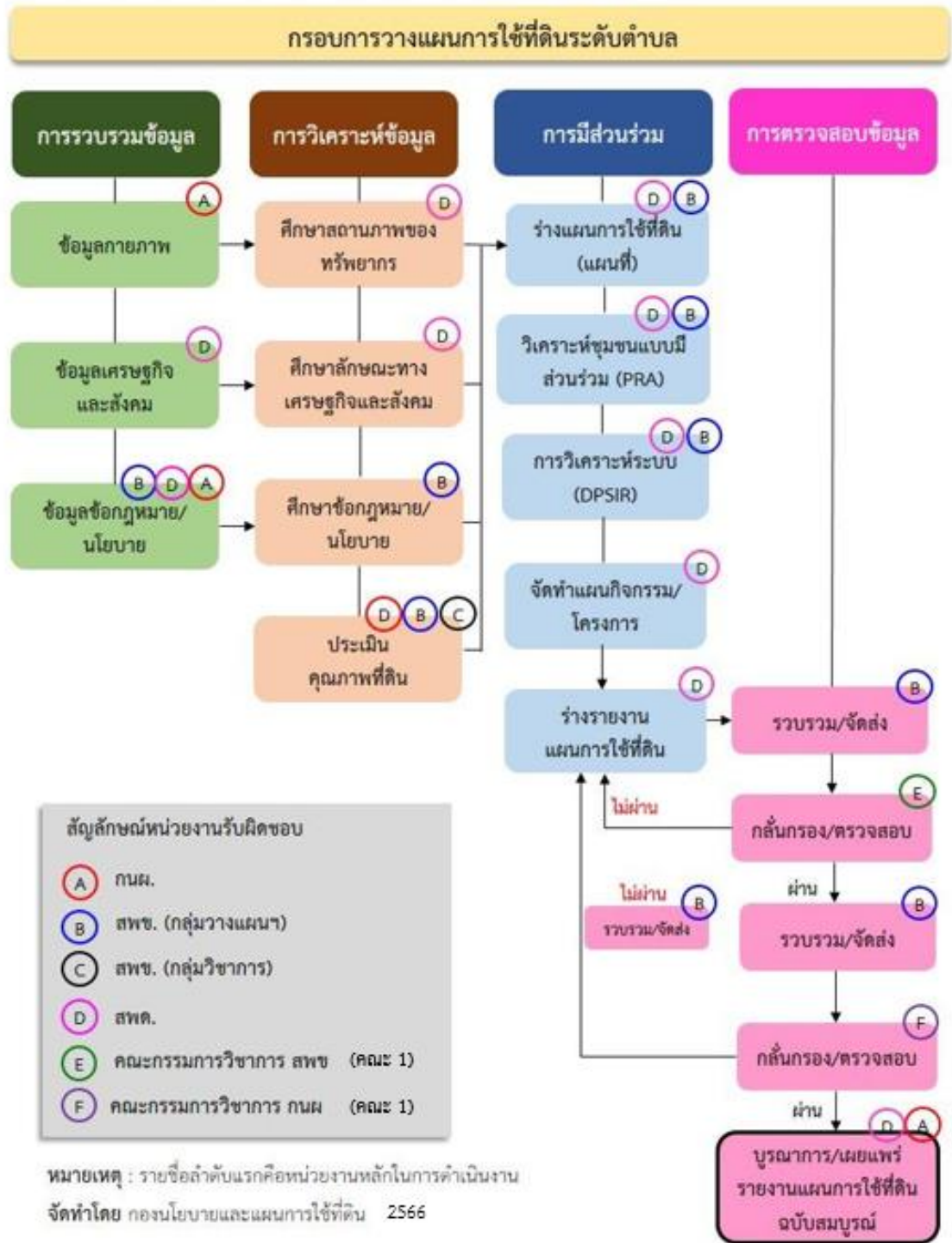

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล แสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

ชีวิตดีมีคุณภาพ การศึกษาก้าวไกล เศรษฐกิจพอกินและยั่งยืน เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน (องค์การบริหารส่วนตำบลคลองสระ, 2566)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

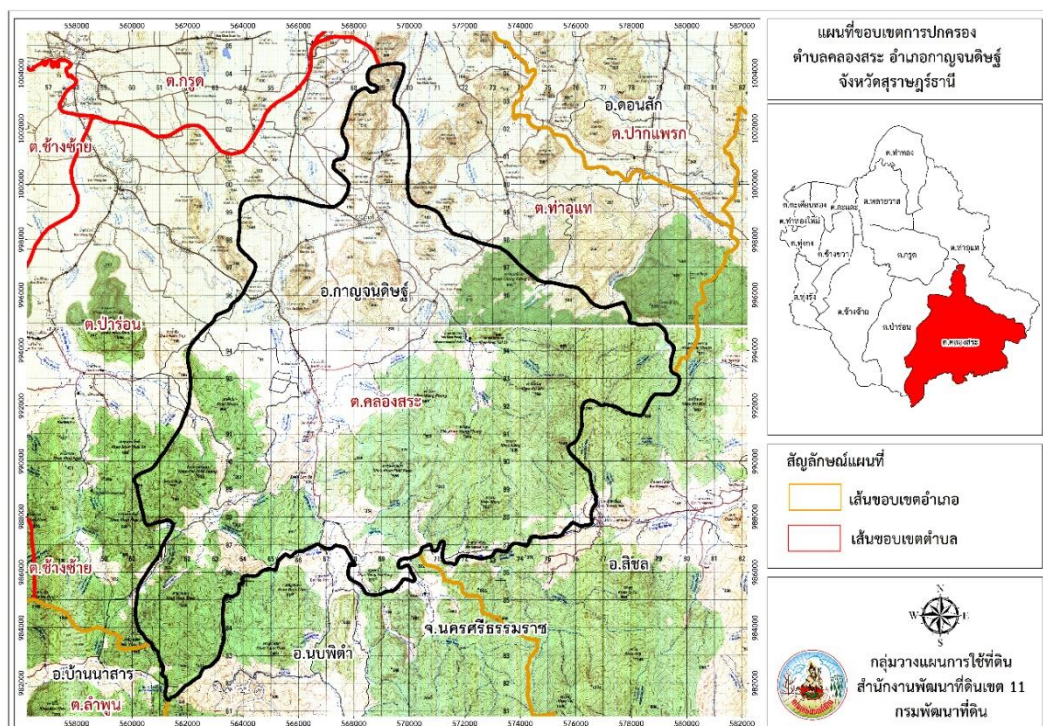
ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอกาญจนดิษฐ์ มีพื้นที่ประมาณ 202 ตารางกิโลเมตร หรือ 126,375 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลป่าร่อน ตำบลท่าอุเท อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลกรูงชิง อำเภอนบพิตำ ตำบลเขาน้อย อำเภอสิชล
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลสีชี่ต ตำบลเขาน้อย อำเภอสิชล จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลป่าร่อน อำเภอกาญจนดิษฐ์ ตำบลลำพูน อำเภอบ้านนาสาร
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

รูปที่ 2 ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 10 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านหน้าเขaben	หมู่ที่ 6 บ้านคอกเสือ
หมู่ที่ 2 บ้านม่วงลิบ	หมู่ที่ 7 บ้านเขาอุมลูก
หมู่ที่ 3 บ้านคลองสระ	หมู่ที่ 8 บ้านเขาหินปูน
หมู่ที่ 4 บ้านในอ่าว	หมู่ที่ 9 บ้านงต่อ
หมู่ที่ 5 บ้านสวนปราง	หมู่ที่ 10 บ้านปากฮาย

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สูงชัน สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ลูกคลื่นลอนลาด และพื้นที่สูงชัน ด้านทิศเหนือเป็นพื้นที่ราบสูงสลับกับภูเขา ด้านทิศตะวันตกอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติน้ำตกลีซัด ส่วนด้านทิศใต้อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติไต้ร่มเย็น เป็นส่วนหนึ่งของลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออกตอนบน มีแหล่งน้ำที่สำคัญ เช่น ห้วยสามพันนาม ห้วยหนองกก ห้วยลุ่มกระโดน ห้วยสับพัง

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศ (พ.ศ.2536-2565) พบว่า ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 27.1 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 32.9 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 23.3 องศาเซลเซียส ในเดือนกุมภาพันธ์

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,679.5 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 162 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนพฤศจิกายน มีปริมาณฝน 287.5 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 18 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2536-2565) ณ สถานีตรวจอากาศ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ETo) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืชได้ตลอดทั้งปี

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤษภาคมถึงต้นเดือนมกราคม (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

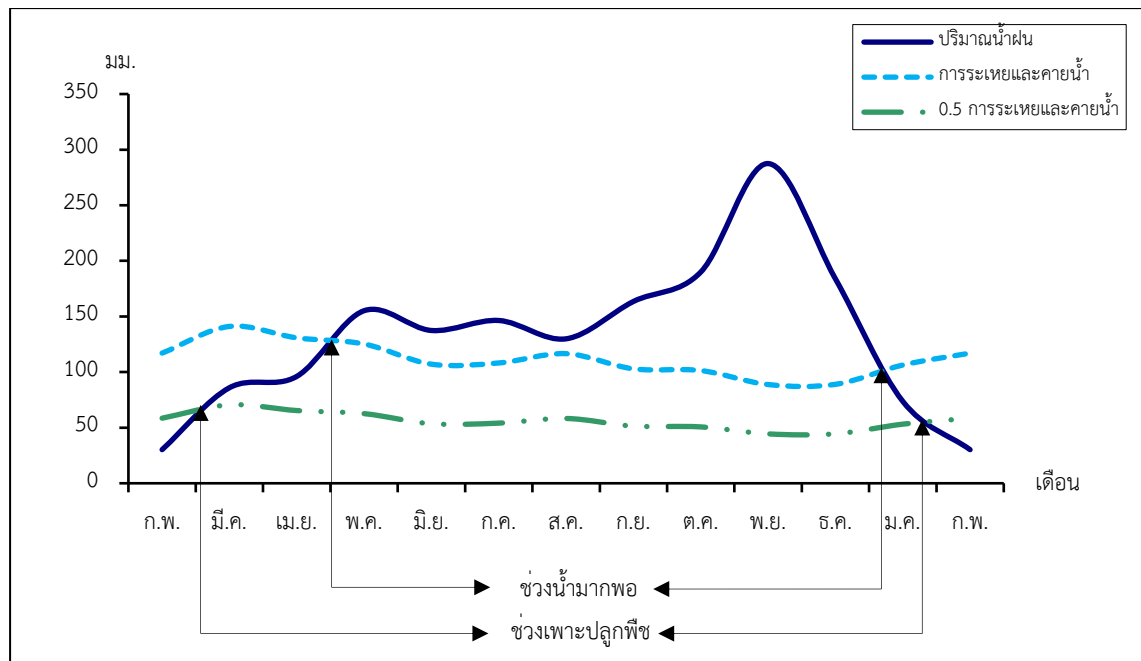
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดสุราษฎร์ธานี¹ (พ.ศ.2536-2565)

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	22.0	31.1	26.0	83.0	73.7	7.3	106.3	65.0
ก.พ.	21.9	32.7	26.7	79.0	30.2	3.3	117.0	28.7
มี.ค.	22.7	34.4	27.8	77.0	85.9	6.1	141.1	74.1
เม.ย.	23.9	35.2	28.4	79.0	96.1	8.9	130.8	81.3
พ.ค.	24.3	34.6	28.1	83.0	155.2	17.0	125.2	116.7
มิ.ย.	24.0	33.9	27.8	83.0	137.4	16.0	107.1	107.2
ก.ค.	23.7	33.2	27.4	83.0	146.4	17.5	108.2	112.1
ส.ค.	23.7	33.3	27.3	83.0	129.9	17.0	116.6	102.9
ก.ย.	23.5	32.8	27.0	85.0	163.5	18.7	102.9	120.7
ต.ค.	23.6	32.1	26.7	87.0	189.9	19.3	101.4	132.2
พ.ย.	23.4	30.8	26.4	88.0	287.5	17.5	88.8	153.8
ธ.ค.	22.7	30.1	25.8	86.0	183.8	13.0	89.0	129.7
เฉลี่ย	23.3	32.9	27.1	83.0	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,679.5	161.6	1,334.4	1,224.4

หมายเหตุ : ¹เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

²จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2566)

หมายเหตุ : ใช้ข้อมูลปริมาณน้ำฝน 13 เดือน เพราะสามารถแสดงให้เห็นความต่อเนื่องของข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร

รูปที่ 2-2 กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2536-2565

2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566) ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 1,093 ไร่ หรือร้อยละ 0.87 ของเนื้อที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรมมีเนื้อที่ 49,655 ไร่ หรือร้อยละ 39.29 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 44,890 ไร่ หรือร้อยละ 35.53 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ยางพารา/กล้วย ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม ปาล์มน้ำมัน/กล้วย เป็นต้น

2) ไม้ผล มีเนื้อที่ 4,737 ไร่ หรือร้อยละ 3.74 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม ไม้ผลผสม ทุเรียน เงาะ กล้วย เป็นต้น

3) พืชสวน มีเนื้อที่ 1 ไร่ ได้แก่ พืชผัก

4) ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 27 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก

2.5.3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 72,759 ไร่ หรือร้อยละ 57.57 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ป่าไม้ผลัดใบ รอสภาพฟื้นฟู ป่าไม้ผลัดใบสมบูรณ์

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,407 ไร่ หรือร้อยละ 1.11 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง บ่อน้ำในไร่นา

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 1,461 ไร่ หรือร้อยละ 1.16 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ทุ่งหญ้าธรรมชาติ ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม พื้นที่ถม

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,093	0.87
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	968	0.77
U201/A401	หมู่บ้านบนพื้นราบ/ไม้ผลผสม	124	0.10
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	127	0.10
A	พื้นที่เกษตรกรรม	49,655	39.29
A300	ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม	57	0.05
A302	ยางพารา	40,457	32.01
A303	ปาล์มน้ำมัน	4,140	3.28
A305	สั๊ก	21	0.02
A302/A401	ยางพารา/ไม้ผลผสม	13	0.01
A302/A405	ยางพารา/มะพร้าว	12	0.01
A302/A411	ยางพารา/กล้วย	83	0.07
A302/A419	ยางพารา/มังคุด	26	0.02
A302/A420	ยางพารา/ยางสด ลองกอง	22	0.02
A303/A403	ปาล์มน้ำมัน/ทุเรียน	21	0.02
A303/A411	ปาล์มน้ำมัน/กล้วย	29	0.02
A303/A420	ปาล์มน้ำมัน/ยางสด ลองกอง	4	-
A317/A404	หมาก/เงาะ	5	-
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	162	0.13
A401	ไม้ผลผสม	2,189	1.73
A403	ทุเรียน	2,001	1.58
A403/A404	ทุเรียน/เงาะ	7	0.01

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A403/A405	ทุเรียน/มะพร้าว	8	0.01
A403/A411	ทุเรียน/กล้วย	30	0.02
A403/A419	ทุเรียน/มังคุด	15	0.01
A403/A420	ทุเรียน/กลางสาด ลองกอง	28	0.02
A404	เงาะ	84	0.07
A404/A420	เงาะ/กลางสาด ลองกอง	25	0.02
A405	มะพร้าว	57	0.04
A411	กล้วย	83	0.07
A413	ลำไย	6	-
A414	ฝรั่ง	3	-
A419	มังคุด	36	0.03
A420	กลางสาด ลองกอง	3	-
A502	พืชผัก	1	-
A703	โรงเรียนเลี้ยงสัตว์ปีก	27	0.02
F	พื้นที่ป่าไม้	72,759	57.57
F100	ป่าไม้ผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	522	0.41
F101	ป่าไม้ผลัดใบสมบูรณ์	72,237	57.16
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	1,461	1.16
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	459	0.36
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	906	0.72
M201	พื้นที่ลุ่ม	85	0.07
M405	พื้นที่ถม	11	0.01
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	1,407	1.11
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	1,345	1.06
W202	บ่อน้ำในไร่นา	62	0.05
ผลรวมทั้งหมด		126,375	100.00

ที่มา: กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566)

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ เดือน ธันวาคม 2565 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลคลองสระ มีประชากรรวม 6,649 คน แยกเป็น ชาย 3,311คน เป็นหญิง 3,338 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 32.88 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวน ครั้วเรือนทั้งหมด 2,936 ครั้วเรือน เป็นครั้วเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 2,014 ครั้วเรือน หรือร้อยละ 68.60 ของจำนวนครั้วเรือนทั้งหมด และเป็นครั้วเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ครั้วเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 922 ครั้วเรือน หรือร้อยละ 31.40 ของ จำนวนครั้วเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดใน ตารางที่ 2-3 ถึงตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครั้วเรือนตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2565

พื้นที่	จำนวน ครั้วเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลคลองสระ	2,936	3,311	3,338	6,649
หมู่ที่ 1 หน้าเขาบน	276	348	344	692
หมู่ที่ 2 ม่วงลิบ	646	623	627	1,250
หมู่ที่ 3 คลองสระ	411	466	526	992
หมู่ที่ 4 ในอ่าว	211	227	218	445
หมู่ที่ 5 สวนปราง	331	431	422	853
หมู่ที่ 6 คอกเสือ	177	247	251	498
หมู่ที่ 7 เขาอุมลุก	191	268	276	544
หมู่ที่ 8 เขาหินปูน	220	267	285	552
หมู่ที่ 9 กงต้อ	268	188	161	349
หมู่ที่ 10 ปากฮาย	205	246	228	474

ที่มา : กรมการปกครอง (2566)

**ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์
จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2565**

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด¹⁾	2,936	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มากขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	2,014	68.60
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มากขึ้นทะเบียนฯ	922	31.40

ที่มา : 1) กรมการปกครอง (2566)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2566)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

จากข้อมูลกรมการปกครอง ณ เดือนธันวาคม 2565 ตำบลคลองสระมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,936 ครัวเรือน โดยถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 43.04 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

ประชากรในตำบลคลองสระประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย รับราชการ รับจ้างทั่วไป และอื่นๆ มีเกษตรกรบางครัวเรือนประกอบอาชีพหลายอย่างควบคู่กันไป สำหรับพืชที่เกษตรกรปลูกเป็นอาชีพหลัก ได้แก่ ยางพารา และปาล์มน้ำมัน ทางด้านการเลี้ยงสัตว์เกษตรกรจะมีการเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคหากเหลือจึงจำหน่ายเป็นรายได้เสริม

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมการพัฒนาชุมชนปี 2566 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 325,795.09 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 112,005.46 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 181,789.12 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 62,497.49 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 144,005.97 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 49,507.97 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

แผนการใช้ที่ดินตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2565

พื้นที่	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายได้บุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายบุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง				
ตำบลคลองสระ	210,921.76	89,344.80	19,713.34	5,815.19	325,795.09	112,005.46	181,789.12	62,497.49
หมู่ที่ 1 หน้าเขาบน	260,288.00	9,329.33	18,983.33	12,366.67	300,967.33	87,830.93	245,426.35	71,622.47
หมู่ที่ 2 ม่วงลิบ	273,932.09	226,683.73	1,953.49	69.77	502,639.08	167,028.44	102,592.09	34,091.65
หมู่ที่ 3 คลองสระ	168,410.26	54,689.74	31,627.35	9,023.08	263,750.43	84,083.92	224,405.98	71,540.87
หมู่ที่ 4 ในอ่าว	254,059.41	180,554.46	2,871.29	-	437,485.15	171,263.57	80,112.87	31,362.02
หมู่ที่ 5 สวนปราง	133,098.04	73,592.16	31,518.43	2,862.75	241,071.37	86,460.20	193,701.96	69,471.17
หมู่ที่ 6 คอกเสือ	256,568.22	47,059.81	15,642.99	10,000.00	329,271.03	98,413.41	289,539.25	86,538.27
หมู่ที่ 7 เขาอุมลูก	137,778.52	10,194.63	36,333.56	1,912.75	186,219.46	65,286.35	132,210.20	46,351.34
หมู่ที่ 8 เขาหินปูน	221,839.08	51,356.32	32,827.59	16,436.79	322,459.78	90,205.79	274,721.84	76,851.45
หมู่ที่ 9 กงต่อ	241,284.55	46,699.19	10,990.24	12,325.20	311,299.19	147,837.07	235,552.85	111,864.86
หมู่ที่ 10 ปากฮาย	250,739.73	159,596.58	4,109.59	684.93	415,130.82	177,739.30	85,219.67	36,487.01

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน (2566)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

- 1) ป่าอนุรักษ์ พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในพื้นที่ ได้แก่
 - (1) เขตอุทยานแห่งชาติเขานัน เนื้อที่ 62 ไร่
 - (2) เขตอุทยานแห่งชาติไทร้มเย็น เนื้อที่ 16,364 ไร่
 - (3) เขตอุทยานแห่งชาติน้ำตกสี่ขีด เนื้อที่ 50,037 ไร่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ ได้แก่

- (1) เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 76,920 ไร่
- (2) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 39,100 ไร่

3.1.2 **ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ** (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2528) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

- (1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A เนื้อที่ 49,360 ไร่
- (2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1AR เนื้อที่ 2,908 ไร่
- (3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1B เนื้อที่ 5,438 ไร่
- (4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1BR เนื้อที่ 178 ไร่
- (5) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ 14,882 ไร่
- (6) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 14,844 ไร่

(7) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 26,596 ไร่

(8) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 12,169 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่าในพื้นที่ตำบลคลองสระ มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2536-2565) 1,679.5 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บ และแหล่งน้ำสาธารณะ อื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลคลองสระ มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ คลองงต๋อ คลองกระแตะ คลองกำสน คลองคราม คลองคุดเล็ก คลองคุดใหญ่ คลองงาย คลองทน คลองนา คลองนางเก คลองยางสาว คลองสระ คลองหวัง คลองหวาด คลองหินปูน ห้วยช่องอ้ายลาว ห้วยต้นพอ ห้วยทุ่งคา ห้วยนาง ห้วยโพธิ์สัตว์ ห้วยส้มแป้น ห้วยสิทธิ์ และห้วยหอย

3.2.3 น้ำใต้ดินจากฐานข้อมูลน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งพบว่า ตำบลคลองสระ มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 13 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล ,2566)

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 31 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 2 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ดอน มี 31 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน AC-mw,col-sIA ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและเป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 801 ไร่ หรือร้อยละ 0.63 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Ak-cC ชุดดินอาวลีก มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 305 ไร่ หรือร้อยละ 0.24 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Ho-gclE ชุดดินห้วยยอด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 396 ไร่ หรือร้อยละ 0.31 ของเนื้อที่ตำบล
- 4) หน่วยแผนที่ดิน Kh-slB ชุดดินคอหงษ์ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,743 ไร่ หรือร้อยละ 2.17 ของเนื้อที่ตำบล
- 5) หน่วยแผนที่ดิน Kh-mw,pic-sIA ดินคอหงษ์ที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและมีศิลาแลงอ่อน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,566 ไร่ หรือร้อยละ 3.61 ของเนื้อที่ตำบล
- 6) หน่วยแผนที่ดิน Klt-clC ชุดดินคลองเต้ง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 377 ไร่ หรือร้อยละ 0.30 ของเนื้อที่ตำบล
- 7) หน่วยแผนที่ดิน Klt-clD ชุดดินคลองเต้ง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 492 ไร่ หรือร้อยละ 0.39 ของเนื้อที่ตำบล
- 8) หน่วยแผนที่ดิน Km-slB ชุดดินคลองท่อม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 160 ไร่ หรือร้อยละ 0.13 ของเนื้อที่ตำบล
- 9) หน่วยแผนที่ดิน Knk-slB ชุดดินคลองนกระทุง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 39 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล
- 10) หน่วยแผนที่ดิน Nat-slB ชุดดินนาทิว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 339 ไร่ หรือร้อยละ 0.27 ของเนื้อที่ตำบล
- 11) หน่วยแผนที่ดิน Ntn-clC ชุดดินนาทอน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,107 ไร่ หรือร้อยละ 0.88 ของเนื้อที่ตำบล
- 12) หน่วยแผนที่ดิน Pga-fl-sLD ดินพังงาที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 919 ไร่ หรือร้อยละ 0.73 ของเนื้อที่ตำบล

- 13) หน่วยแผนที่ดิน Pto-slB ชุดดินพะโต๊ะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 835 ไร่ หรือร้อยละ 0.66 ของเนื้อที่ตำบล
- 14) หน่วยแผนที่ดิน Pto-slC ชุดดินพะโต๊ะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 7,626 ไร่ หรือร้อยละ 6.04 ของเนื้อที่ตำบล
- 15) หน่วยแผนที่ดิน Pto-slD ชุดดินพะโต๊ะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,855 ไร่ หรือร้อยละ 2.26 ของเนื้อที่ตำบล
- 16) หน่วยแผนที่ดิน Rg-gslD ชุดดินระนอง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 967 ไร่ หรือร้อยละ 0.76 ของเนื้อที่ตำบล
- 17) หน่วยแผนที่ดิน Rg-gslE ชุดดินระนอง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,750 ไร่ หรือร้อยละ 2.18 ของเนื้อที่ตำบล
- 18) หน่วยแผนที่ดิน Ro-silA ชุดดินรือเสาะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแฉ่ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,985 ไร่ หรือร้อยละ 1.57 ของเนื้อที่ตำบล
- 19) หน่วยแผนที่ดิน Ro-silB ชุดดินรือเสาะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแฉ่ง ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,790 ไร่ หรือร้อยละ 3.00 ของเนื้อที่ตำบล
- 20) หน่วยแผนที่ดิน Ro-mw-silA ดินรือเสาะที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแฉ่ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,343 ไร่ หรือร้อยละ 1.06 ของเนื้อที่ตำบล
- 21) หน่วยแผนที่ดิน Te-slB ชุดดินท่าแซะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 777 ไร่ หรือร้อยละ 0.61 ของเนื้อที่ตำบล
- 22) หน่วยแผนที่ดิน Te-slB/d4c ชุดดินท่าแซะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ พบมวลสารพอกหรือสารเม็ดกลมของเหล็ก ที่ความลึก 100-150 เซนติเมตร มีเนื้อที่ 771 ไร่ หรือร้อยละ 0.61 ของเนื้อที่ตำบล
- 23) หน่วยแผนที่ดิน Te-mw-silA ดินท่าแซะที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,324 ไร่ หรือร้อยละ 1.84 ของเนื้อที่ตำบล
- 24) หน่วยแผนที่ดิน Te-mw,pic-silA ดินท่าแซะที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและมีศิลาแลงอ่อน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 875 ไร่ หรือร้อยละ 0.69 ของเนื้อที่ตำบล
- 25) หน่วยแผนที่ดิน Te-mw,pic-slB ดินท่าแซะที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและมีศิลาแลงอ่อน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,138 ไร่ หรือร้อยละ 1.69 ของเนื้อที่ตำบล

26) หน่วยแผนที่ดิน Te-pic-sLB ดินท่าชะงะที่มีศิลาแลงอ่อน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 301 ไร่ หรือร้อยละ 0.24 ของเนื้อที่ตำบล

27) หน่วยแผนที่ดิน Te-pic-sLB/d3c ดินท่าชะงะที่มีศิลาแลงอ่อน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ พบมวลสารพอกหรือสารเม็ดกลมของเหล็ก ที่ความลึก 50-100 เซนติเมตร มีเนื้อที่ 1,333 ไร่ หรือร้อยละ 1.06 ของเนื้อที่ตำบล

28) หน่วยแผนที่ดิน Tg-sLB ชุดดินทุ่งหว้า มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 125 ไร่ หรือร้อยละ 0.10 ของเนื้อที่ตำบล

29) หน่วยแผนที่ดิน Tg-sLC ชุดดินทุ่งหว้า มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 662 ไร่ หรือร้อยละ 0.52 ของเนื้อที่ตำบล

30) หน่วยแผนที่ดิน Tg-md-sLD ดินทุ่งหว้าที่เป็นดินลิกปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 582 ไร่ หรือร้อยละ 0.46 ของเนื้อที่ตำบล

31) หน่วยแผนที่ดิน Tkn-sLA ชุดดินตาขุน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 731 ไร่ หรือร้อยละ 0.58 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 2 หน่วยแผนที่ ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 81,289 ไร่ หรือร้อยละ 64.32 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 72 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินต้น มีเนื้อที่ 4,982 ไร่ หรือร้อยละ 3.94 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินห้วยยอด (Ho) ชุดดินคลองเต้ง (Klt) และชุดดินระนอง (Rg)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอึดตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
AC-mw,col-sIA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	10-20	35-75	5.0-6.5	5.5-7.0	<2	-	801	0.63
Ak-cC	5-12	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	305	0.24
Ho-gclE	20-35	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.0	4.5-5.5	<2	-	396	0.31
Kh-mw,pic-sIA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	4,566	3.61
Kh-sIB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	2,114	1.67
Kh-sIB*	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	629	0.50
Klt-clC	5-12	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.0	4.5-5.5	<2	-	377	0.30
Klt-clD	12-20	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.0	4.5-5.5	<2	-	492	0.39
Km-sIB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	160	0.13
Knk-sIB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	39	0.03
Nat-sIB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	339	0.27
Ntn-clC	5-12	50-100	ดี	ต่ำ	10-20	<35	5.0-5.5	4.5-5.5	<2	-	1,096	0.87
Ntn-clC*	5-12	50-100	ดี	ปานกลาง	10-20	<35	5.0-5.5	4.5-5.5	<2	-	11	0.01
Pga-fl-sID	12-20	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	919	0.73
Pto-sIB	2-5	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	835	0.66
Pto-sIC	5-12	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	4,823	3.82
Pto-sIC*	5-12	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	2,803	2.22
Pto-sID	12-20	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	2,409	1.91
Pto-sID*	12-20	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	446	0.35
Rg-gsID	12-20	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.0	4.5-5.5	<2	-	751	0.59
Rg-gsID*	12-20	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	4.5-5.0	4.5-5.5	<2	-	216	0.17
Rg-gsIE*	20-35	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	4.5-5.0	4.5-5.5	<2	-	21	0.02
Ro-mw-silA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	4.5-6.0	4.5-6.0	<2	-	1,343	1.06
Rg-gsIE	20-35	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.0	4.5-5.5	<2	-	2,729	2.16

แผนการใช้ที่ดินตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

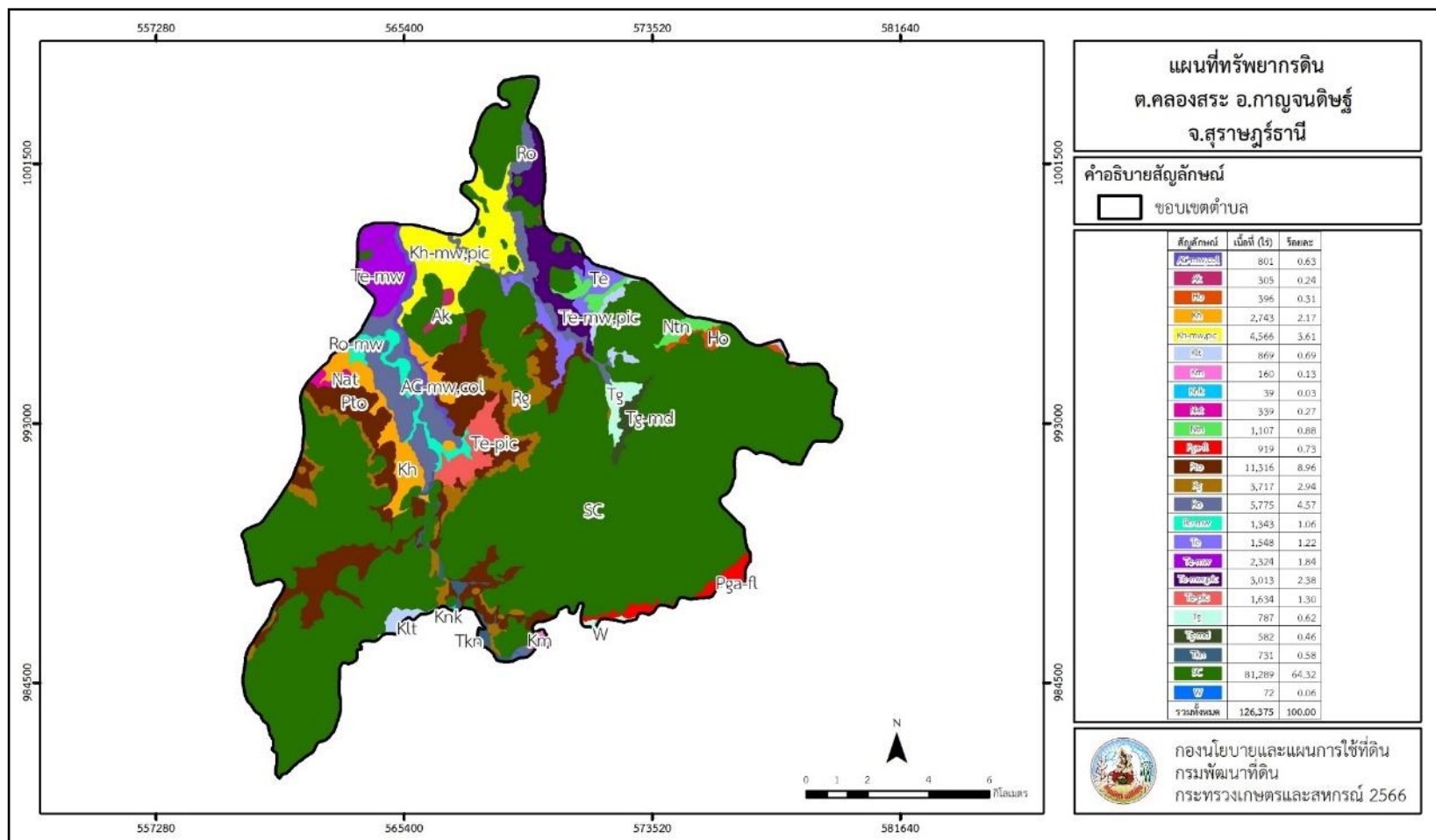
หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอึดตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Ro-silA	0-2	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-6.0	4.5-6.0	<2	-	1,985	1.57
Ro-silB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-6.0	4.5-6.0	<2	-	2,316	1.83
Ro-silB*	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	4.5-6.0	4.5-6.0	<2	-	1,474	1.17
Te-mw,pic-slA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	875	0.69
Te-mw,pic-slB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	2,138	1.69
Te-mw-slA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	2,324	1.84
Te-pic-slB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	301	0.24
Te-pic-slB/d3c	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	1,333	1.06
Te-slB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	609	0.48
Te-slB*	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	168	0.13
Te-slB/d4c	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	771	0.61
Tg-md-slD	12-20	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	5.0-5.5	<2	-	582	0.46
Tg-slB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	125	0.10
Tg-slC	5-12	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	662	0.52
Tkn-slA	0-2	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	731	0.58
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	81,289	64.32
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	72	0.06
รวมทั้งหมด											126,375	100.00

หมายเหตุ: 1. * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน
2. เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน (2566)

แผนการใช้ที่ดินตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2566 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลคลองสระ คือ

- 1) ดินกรด ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 2) พื้นที่ที่มีความลาดชัน เสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของดิน
- 3) ช่วงหน้าฝนมีน้ำป่าไหลหลากในพื้นที่
- 4) ช่วงหน้าแล้งขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 5) เกษตรกรขาดความรู้เรื่องการวิเคราะห์ดิน

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลคลองสระ มีความต้องการ 4 ประการ คือ

- 1) แก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 2) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ
- 3) จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่มเพื่อแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน
- 4) ปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตให้เหมาะสมกับที่ดิน

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

- 1) **แรงขับเคลื่อน (Driver)** มี 6 ประการ คือ
 - 1.1) ดินเสื่อมโทรม
 - 1.2) น้ำขาดแคลน
 - 1.3) การใช้ที่ดินผิดประเภท
 - 1.4) การขาดความรู้เรื่องการวิเคราะห์ดิน และความรู้ทางการเกษตร
 - 1.5) โรคและแมลง
 - 1.6) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

2) **แรงกดดัน (Pressure)** ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 6 ประการ คือ

- 2.1) ขาดการปรับปรุงบำรุงดิน ไม่มีองค์ความรู้เรื่องการวิเคราะห์ดิน
- 2.2) พื้นที่เกษตรกรรมเสียหายจากน้ำป่าไหลหลากและภัยแล้ง
- 2.3) ผลผลิตลดลง
- 2.4) ขาดความรู้ทางการเกษตร
- 2.5) การจัดการโรคและแมลงไม่ถูกวิธี
- 2.6) เกิดการระบาดของโรคพืชและแมลง

3) **สถานะ (State)** ที่เกิดแรงกดดัน มี 5 ประการ คือ

- 3.1) ความเสื่อมโทรมของดินทางกายภาพ/เคมี/ชีวภาพ
- 3.2) ขาดแคลนน้ำอุปโภค/บริโภค
- 3.3) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 3.4) พื้นที่ป่าไม้ลดลง
- 3.5) เกษตรกรต้องการเทคโนโลยีสำหรับการจัดการดินและปุ๋ย

4) **ผลกระทบ (Impact)** ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 4 ประการ คือ

- 4.1) แหล่งน้ำที่มีอยู่ตื้นเขินจากตะกอน
- 4.2) ผลผลิตพืชต่ำ ลงทุนสูง
- 4.3) รายได้น้อย
- 4.4) มีปัญหาต่อคุณภาพชีวิต

5) **การตอบสนอง (Response)** ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

พื้นที่ลาดชัน

- 5.1) คุ้รับน้ำขอบเขา
- 5.2) บ่อตักตะกอน
- 5.3) ฝายชะลอน้ำ
- 5.4) คันดิน
- 5.5) ปลูกหญ้าแฝก ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน รักษาความชื้นและกักเก็บน้ำ
- 5.6) ปฎิรูปที่ดิน

พื้นที่ราบ

5.7) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด

5.8) บ่อน้ำไร่นา

5.10) ขุดลอกลำน้ำ/คลองส่งน้ำ/แหล่งน้ำ

5.11) ปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชใช้น้ำน้อย

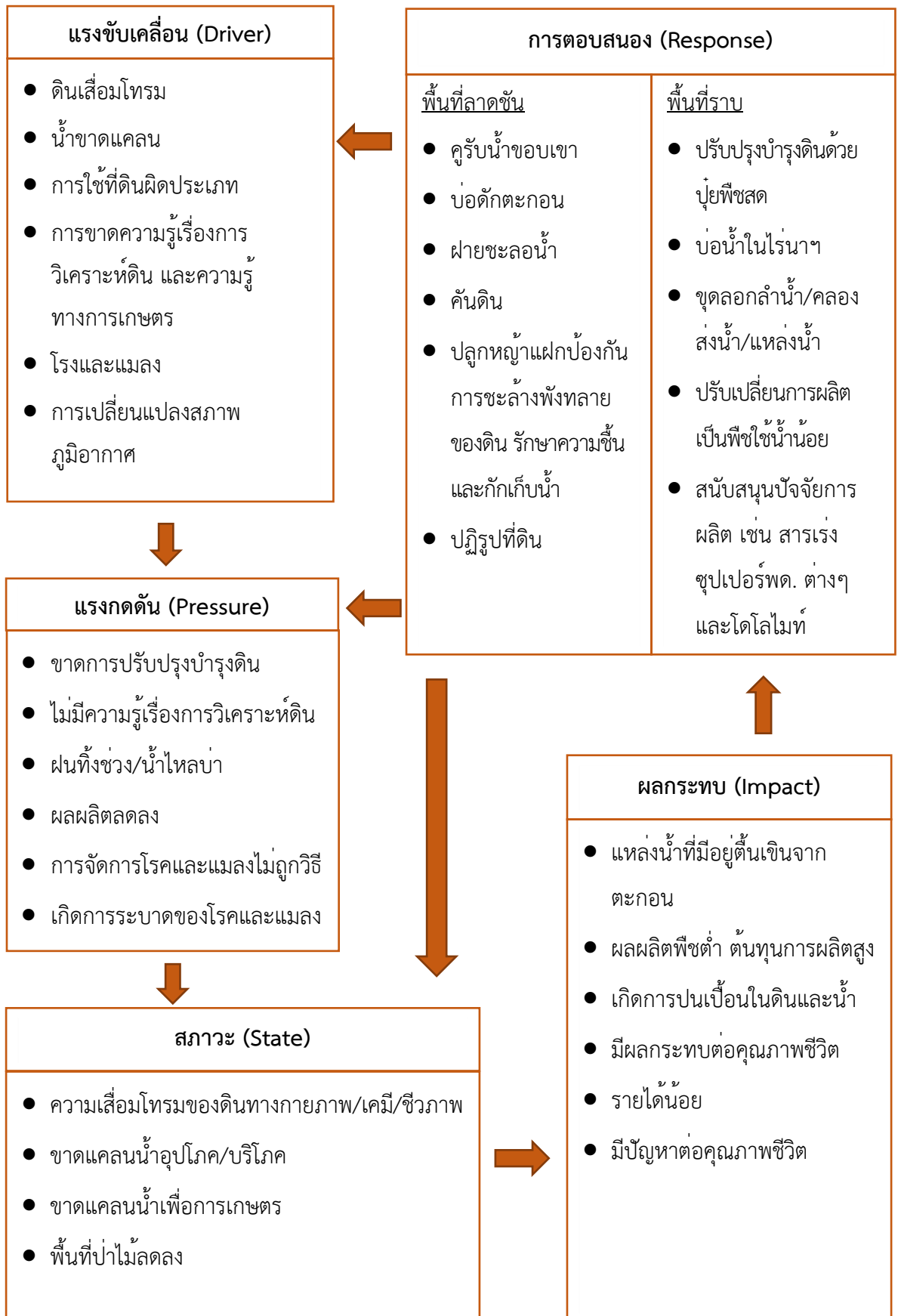
5.12) สนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น สารเร่งซูปเปอร์พด.1 เพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์
คุณภาพสูง สารเร่งซูปเปอร์พด.2 เพื่อผลิตน้ำหมักชีวภาพ และโดโลไมท์

อนาคต

(1) พัฒนาแหล่งน้ำ เจาะบาดาล สร้างอ่างเก็บน้ำ

(2) พัฒนาโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานร่วมกับส่งเสริมพลังงาน
ทางเลือกให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ

(3) สนับสนุนชุดตรวจวิเคราะห์ดินภาคสนามให้แก่เกษตรกรที่สนใจ (จำหน่าย/แจกฟรี)
ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

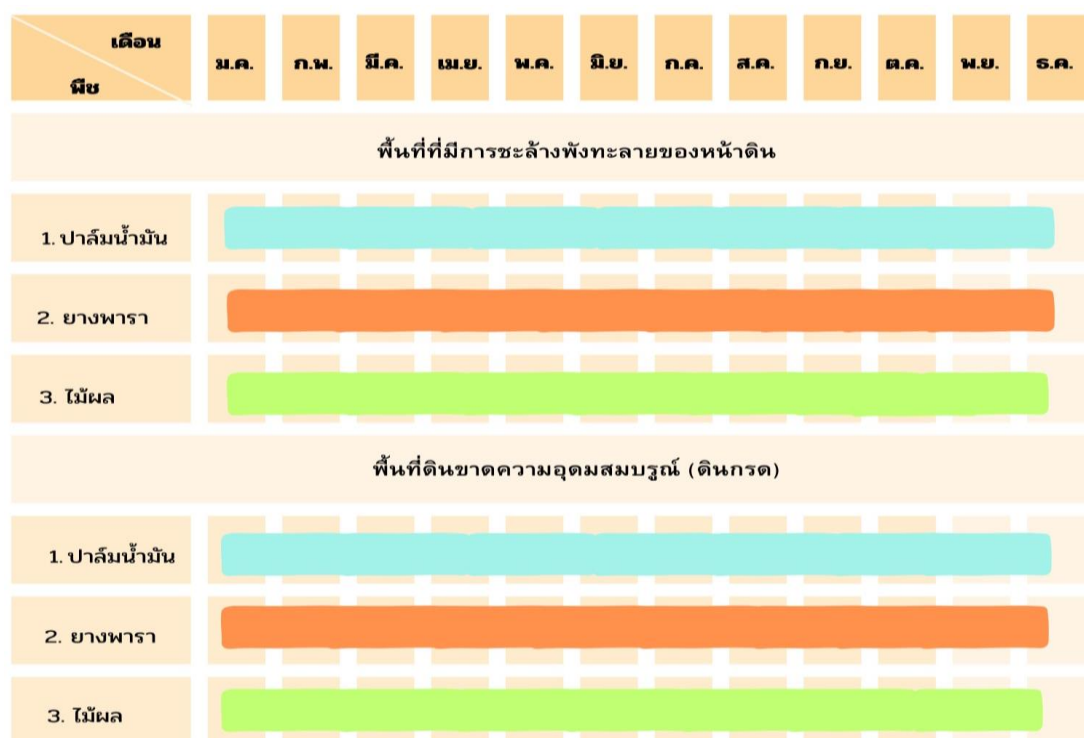
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

1.) ปาล์มน้ำมัน เกษตรกรปรับเปลี่ยนจากการปลูกยางพารามาปลูกปาล์มน้ำมัน เนื่องจากการปลูกยางพาราให้มีราคาผลผลิตต่ำมาเป็นระยะเวลานาน ประกอบกับปัจจุบันราคาผลผลิตของปาล์มน้ำมันมีราคาสูงและการเจริญเติบโตให้ผลผลิตได้ดีกว่ายางพารา

2.) ยางพารา พื้นที่ปลูกยางพาราส่วนใหญ่เป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ และส่งผลให้ผลผลิตน้ำยางลดลง เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เคยทำการเกษตรเชิงเดี่ยวมาก่อน จึงจำเป็นต้องปรับปรุงดินและใส่ปุ๋ยให้ต้นยางพาราอย่างเหมาะสม เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการของต้นยางในการสร้างความเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตสูง และยังพบการระบาดของโรคและแมลงในบางพื้นที่

3.) ไม้ผล เกษตรกรหันมาปลูกไม้ผลเพื่อเป็นพืชทางเลือก เช่น ทุเรียน มะพร้าว เงาะ กล้วย มังคุด เพื่อที่จะเป็นรายได้เสริมในช่วงที่ยางพาราและปาล์มน้ำมันมีราคาและผลผลิตตกต่ำ

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และคำธณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ระดับ ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1 : ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือ กิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N : มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือ ปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความ เหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจน ต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการ เขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินใน แต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ทุเรียน มะพร้าว

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดินดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

หน่วยแผนที่ดิน	ยางพารา	ปาล์มน้ำมัน	ทุเรียน	มะพร้าว
AC-mw,col-slA	S2o	S1	S2os	S2o
Ak-cC	S2n	S2n	S2ns	S2en
Ho-gclE	S3ewr	N	N	N
Kh-mw,pic-slA	S2on	S2n	S2ons	S2on
Kh-slB	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Klt-clC	S3r	N	N	N
Klt-clD	S3r	N	N	N
Km-slB	S2n	S2n	S2ns	S2n
Knk-slB	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Nat-slB	S2n	S2n	S2ns	S2n
Ntn-clC	S2rn	S3r	S3r	S3r
Ntn-clC*	S2rns	S3r	S3r	S3r
Pga-fl-slD	S2ewns	S2ewns	S2ewns	S3e
Pto-slB	S2rn	S3r	S3r	S3r
Pto-slC	S2rn	S3r	S3r	S3r
Pto-slC*	S2rns	S3r	S3r	S3r
Pto-slD	S2ewrn	S3r	S3r	S3er
Pto-slD*	S2ewrns	S3r	S3r	S3er
Rg-gslD	S3r	N	N	N
Rg-gslE	S3ewr	N	N	N
Ro-mw-silA	S2ons	S2ns	S2ons	S2ons
Ro-silA	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Ro-silB	S2n	S2n	S2ns	S2n
Ro-silB*	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Te-mw,pic-slA	S2ons	S2ns	S2ons	S2ons
Te-mw,pic-slB	S2on	S2n	S2ons	S2on
Te-mw-slA	S2ons	S2ns	S2ons	S2ons

ตารางที่ 5-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่ดิน	ยางพารา	ปาล์มน้ำมัน	ทุเรียน	มะพร้าว
Te-pic-slB	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Te-pic-slB/d3c	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Te-slB	S2n	S2n	S2ns	S2n
Te-slB*	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Te-slB/d4c	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Tg-md-slD	S2ewrns	S3r	S3r	S3er
Tg-slB	S2n	S2n	S2ns	S2n
Tg-slC	S2ns	S2ns	S2ns	S2ens
Tkn-slA	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
SC	N	N	N	N

หมายเหตุ : * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

- ความหมายของสัญลักษณ์ แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

e คือ ความเสียหายจากการกัดกร่อน

n คือ ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร

o คือ ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช

r คือ สภาวะการหยั่งลึกของราก

s คือ ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

w คือ ศักยภาพการใช้เครื่องจักร

บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่า ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุทธศาสตร์แผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านเกษตรกรรม และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่

ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสถานที่ราชการ เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ และเขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. เขตป่าไม้	82,903	65.60
1.1 เขตป่าไม้สมบูรณ์	69,568	55.05
1.2 เขตป่าไม้เสื่อมโทรม	280	0.22
1.3 เขตฟื้นฟูธรรมชาติ	13,055	10.33
2. เขตเกษตรกรรม	36,655	29.01
2.1 เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพสูง ประเภท 2)	2,720	2.15
2.2 เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพสูง ประเภท 2)	26,705	21.14
2.3 เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพต่ำ)	575	0.45
2.4 เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพต่ำ)	6,630	5.25
2.5 เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	25	0.02
3. เขตชุมชนและสถานที่ราชการ	1,095	0.87
4. เขตแหล่งน้ำ	1,376	1.09
4.1 แหล่งน้ำตามธรรมชาติ	1,314	1.04
4.2 แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	62	0.05
5. เขตพื้นที่อื่นๆ	1,522	1.20
6. เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	2,824	2.23
รวม	126,375	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ เขตป่าไม้สมบูรณ์ เขตป่าไม้เสื่อมโทรม และเขตพื้นที่พุทธรักษา พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตป่าไม้สมบูรณ์ เขตป่าไม้เสื่อมโทรม และเขตพื้นที่พุทธรักษา มีเนื้อที่ 82,903 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 65.60 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตป่าไม้สมบูรณ์ (สัญลักษณ์ 1100) มีเนื้อที่ 69,568 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 55.05 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่อยู่ภายในเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้สมบูรณ์

2) เขตป่าไม้เสื่อมโทรม (สัญลักษณ์ 1200) มีเนื้อที่ 280 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.22 ของเนื้อที่ตำบล แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้ที่มีลักษณะเสื่อมโทรม ซึ่งหากปล่อยให้ตามธรรมชาติไม่มีการเข้าไปรบกวนอาจฟื้นตัวกลับมาเป็นป่าสมบูรณ์ได้ดั้งเดิม

3) เขตพื้นที่พุทธรักษา (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 13,055 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 10.33 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุก แฉกต่างพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นอย่างอื่น ส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 5 เขตรอง ได้แก่ เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพสูง ประเภท 2) เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพสูง ประเภท 2) เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพต่ำ) เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพต่ำ) และเขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 36,655 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 29.01 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพสูง ประเภท 2) (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 2,720 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.15 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ ทุเรียน มะพร้าว

2) เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพสูง ประเภท 2) (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 26,705 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 21.14 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ปาล์มน้ำมัน ยางพารา

3) เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพต่ำ ประเภท 2) (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 575 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.45 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ ทุเรียน เงาะ มังคุด เป็นต้น

เขตที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ช่วงหน้าฝนมีการชะล้างพังทลายของหน้าดิน เนื่องจากบางพื้นที่มีลักษณะลาดชัน ขาดแคลนน้ำเนื่องจากฝนทิ้งช่วง และมีการปนเปื้อนสารเคมีในดิน

ข้อเสนอแนะในการใช้พื้นที่

- เตรียมตัวอย่างดินตรวจวิเคราะห์ธาตุอาหารที่หลงเหลืออยู่ในดิน เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงบำรุงดินเพื่อปลูกพืชได้อย่างเหมาะสม
- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน โดยการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ทั้งวิธีพืชและวิธีกล
- พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
- ปรับระบบการปลูกพืชที่เหมาะสม จะช่วยรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน ลดจำนวนโรคและแมลงศัตรูพืชให้น้อยลง และลดการชะล้างพังทลายของดิน

4) เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพต่ำ ประเภท 2) (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 6,630 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 5.25 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ปาล์มน้ำมัน ยางพารา เป็นต้น

เขตที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ บางพื้นที่เป็นดินกรด ช่วงหน้าฝนมีการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่ลาดชัน และมีการปนเปื้อนสารเคมีในดิน

ข้อเสนอแนะในการใช้พื้นที่

- เตรียมตัวอย่างดินตรวจวิเคราะห์ธาตุอาหารที่หลงเหลืออยู่ในดิน เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงบำรุงดินเพื่อปลูกพืชได้อย่างเหมาะสม
- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน โดยการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ทั้งวิธีพืชและวิธีกล
- พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
- ปรับระบบการปลูกพืชที่เหมาะสม จะช่วยรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน ลดจำนวนโรคและแมลงศัตรูพืชให้น้อยลง และลดการชะล้างพังทลายของดิน

5) เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2520) ปัจจุบันมีการสร้างโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ประเภทต่าง ๆ มีเนื้อที่ 25 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล โดยประเภทของโรงเรือนที่พบได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก

6.2.3 เขตชุมชนและสถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 1,095 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.87 ของเนื้อที่ตำบลปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,376 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.09 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 1,314 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.04 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 62 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.05 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทานอ่างเก็บน้ำและบ่อน้ำ แหล่งน้ำเหล่านี้ใช้ประโยชน์ทั้งทางด้านเก็บกักน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และใช้ในด้านเกษตรกรรม ตลอดจนเป็นแหล่งอาหารตามธรรมชาติและแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของชุมชน

แหล่งน้ำในเขตนี้เป็นแหล่งน้ำที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันจะมีการพัฒนาแหล่งน้ำในระยะต่อไป ดังรายละเอียดในบทที่ 7

ข้อเสนอแนะในการใช้พื้นที่

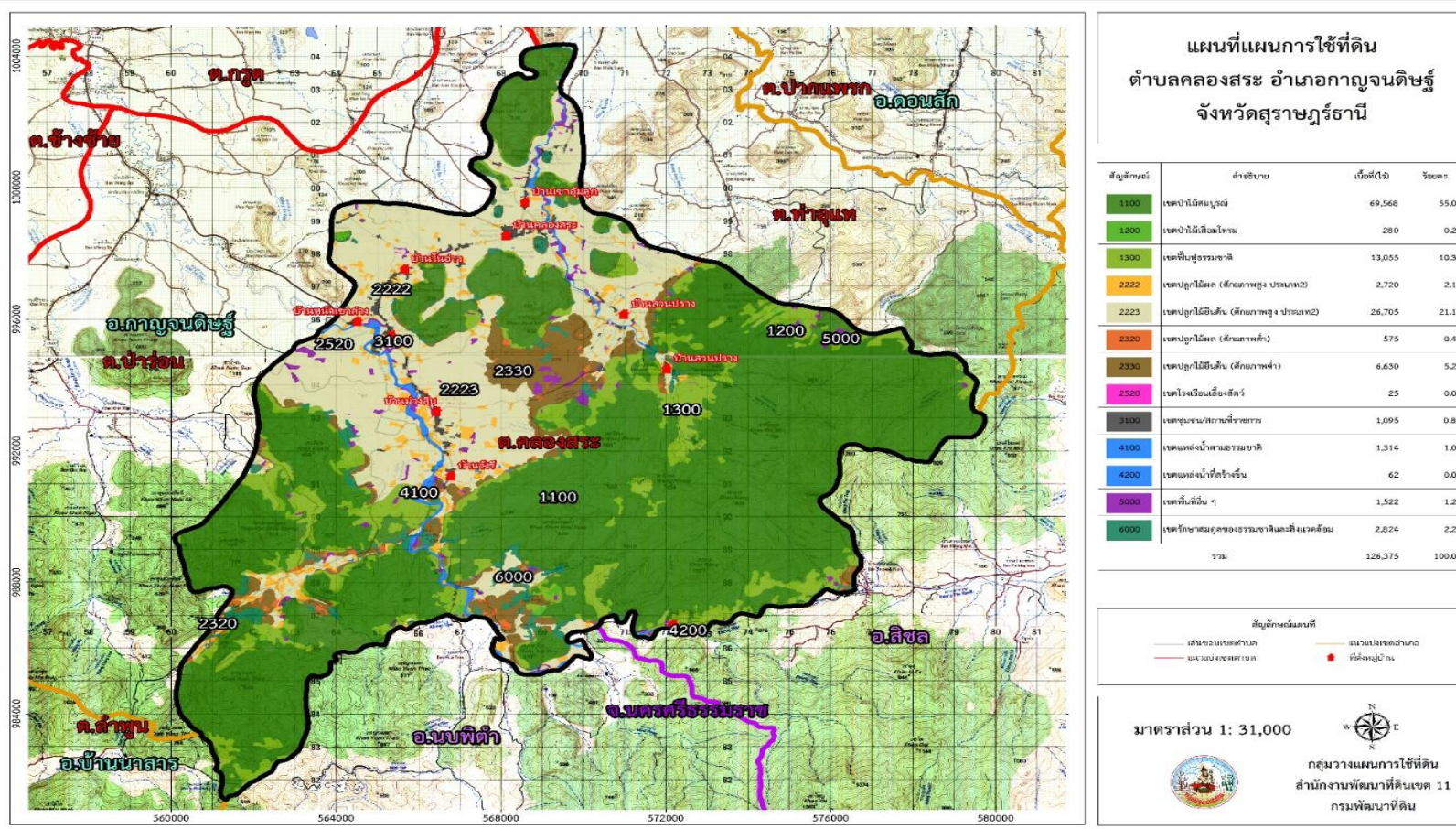
ควรดูแลรักษาแหล่งน้ำธรรมชาติและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นไม่ให้เสื่อมโทรมทั้งด้านคุณภาพของน้ำและการกักเก็บน้ำ ไม่ปล่อยให้ลำน้ำตื้นเขินและถูกบุกรุก หมั่นขุดลอกคูคลอง ไม่ทิ้งขยะหรือปล่อยน้ำเสียลงในแหล่งน้ำ เร่งรัดพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กให้กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคและการเพาะปลูกในช่วงขาดน้ำ

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 1,522 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.20 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น บ่อทราย เหมืองแร่ พื้นที่ถม เป็นต้น

6.2.6 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 2,824 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.23 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

แผนการใช้ที่ดินตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการ ในปีงบประมาณ 2566 ถึง 2570

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลคลองสระไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสระ เพื่อมีมติให้ความร่วมมือกับกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินสุราษฎร์ธานี เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินสุราษฎร์ธานี นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้ และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดิน กำหนด

7.2 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ดินกรด มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (5) การจัดหาปุ๋ยไนโตรเจน
- (6) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
- (7) การส่งเสริมพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน (หมอดินอาสา)

- (8) สนับสนุนส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการวิเคราะห์ดิน ให้คำแนะนำการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน
- (9) โครงการพัฒนาเกษตรกรของกลุ่มเดิมเข้มแข็งส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมี
- (10) โครงการพัฒนากลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ด้วยระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม PGS

2) **พื้นที่ที่มีความลาดชัน เสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของดิน มีแผนงาน/โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ดังนี้**

- (1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) โครงการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติทางการเกษตร
- (3) ขยายขอบเขตและพัฒนาโครงการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพื้นที่ลุ่ม-ดอนในเขตพัฒนาที่ดิน

3) **พื้นที่มีน้ำป่าไหลหลาก มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้**

- (1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) จัดทำฝายชะลอน้ำ
- (3) จัดทำคูระบายน้ำ เพื่อเปลี่ยนทิศทางของน้ำ

4) **พื้นที่แล้งขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้**

- (1) ปรับปรุงซ่อมแซมงานพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก เพื่อถ่ายโอนภารกิจจัดน้ำโครงสร้างพื้นฐาน
- (2) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- (3) การก่อสร้างระบบส่งน้ำ
- (4) พัฒนาโครงการก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน พร้อมสนับสนุนพลังงานทางเลือก

5) **พื้นที่ที่เกษตรกรขาดความรู้เรื่องการวิเคราะห์ดิน มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการ ดังนี้**

- (1) สนับสนุนชุดวิเคราะห์ดินเบื้องต้นภาคสนาม (Test Kit)
- (2) การพัฒนาศักยภาพของหมอดินอาสาด้านการพัฒนาที่ดินตามบริบทของท้องถิ่น
- (3) จัดโครงการอบรมเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมอบรมความรู้เรื่องการวิเคราะห์ดินและการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

7.3 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น

(1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)

(2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (Organic Thailand) (กรมวิชาการเกษตร)

(3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(4) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)

2) เขตปศุสัตว์ และเขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์

1) โครงการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมฮาลาล ด้านปศุสัตว์ (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด)

2) โครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์แบบแปลงใหญ่ (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด)

3) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรทดแทนแรงงานเกษตรกร (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด)

4) โครงการออกแบบการปรับเปลี่ยนการใช้น้ำเพื่อการเกษตรตามนโยบาย (กรมชลประทาน)

5) โครงการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นพื้นที่รับน้ำ (กรมชลประทาน)

6) โครงการฝายเก็บกักน้ำเพื่อการเกษตร (อบต.คลองสระ)

7) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำปรับปรุงสระเก่า (อบต.คลองสระ)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ

1) โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทาน (กรมชลประทาน)

2) โครงการพัฒนาระบบชลประทานด้วยนวัตกรรม (กรมชลประทาน)

3) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำ (กรมชลประทาน)

4) โครงการพัฒนาโครงการชลประทานเดิม (กรมชลประทาน)

5) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งและระบายน้ำ (กรมชลประทาน)

6) โครงการจัดรูปที่ดินและจัดระบบน้ำในพื้นที่ชลประทานเดิม (กรมชลประทาน)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองสระ เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2566 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ปัญหา ดินเสื่อมโทรม ดินกรด ขาดความอุดมสมบูรณ์ พื้นที่ที่มีความลาดชัน เสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของดิน น้ำป่าไหลหลากในช่วงหน้าฝน การขาดแคลนน้ำในช่วงหน้าแล้ง และขาดความรู้เรื่องการวิเคราะห์ดิน

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลคลองสระ กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลคลองสระในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ (1) ปัญหาดินเสื่อมโทรม ดินกรด ขาดความอุดมสมบูรณ์ พื้นที่ที่มีความลาดชันเสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของดิน (2) ปัญหาน้ำป่าไหลหลากในช่วงหน้าฝน (3) การขาดแคลนน้ำในช่วงหน้าแล้ง และมีปัญหารองลงมา คือ ขาดความรู้เรื่องการวิเคราะห์ดิน ปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผลผลิตและคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในชุมชนโดยรวม

จากกรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของดินนั้นจะรวมถึง (1) พื้นที่ที่มีความลาดชันเสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของดิน (2) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ดินกรด โดยในพื้นที่ตำบลคลองสระส่วนใหญ่อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน คุณภาพของดินจึงไม่ค่อยจะเหมาะสมต่อการทำเกษตร และจากการวิเคราะห์ความลาดชันของตำบลคลองสระ ซึ่งมีเนื้อที่รวม 126,375 ไร่ นั้น พบว่า มีการชะล้างพังทลายสูงที่ระดับความลาดชันมากกว่า 15-20 เปอร์เซ็นต์ มีจำนวนพื้นที่ปัญหามากถึง 81,289 ไร่ (คิดเป็นร้อยละ 68.21 ของเนื้อที่ตำบล) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลาดชันเชิงชัน และมีการชะล้างพังทลายที่ระดับความลาดชัน 5-15% มีจำนวนพื้นที่ปัญหา 4,982 ไร่ (คิดเป็นร้อยละ 4.18 ของเนื้อที่ตำบล) ซึ่งมีลักษณะเป็นดินต้นถึงชั้นหินพื้นนั้น จากลักษณะของภูมิประเทศที่เป็นพื้นที่ลาดชันดังกล่าวนี้ ส่งผลกระทบตามมา คือ เกิดการสูญเสียดินที่มีความรุนแรงถึงรุนแรงมากที่สุดรวม 8,717 ไร่ หนาดินที่ถูกชะล้างลงมากับกระแสน้ำไหลแรงจึงไปทับถมเป็นลำน้ำตามธรรมชาติ เหมือน ฝาย และอ่างเก็บน้ำจนต้นเขินไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้ตามที่ควรจนเกิดการขาดแคลนน้ำใช้เพื่อการเกษตรและเพื่อการอุปโภค-บริโภค รวมถึงการชะล้างของหน้าดินยังเป็นต้นเหตุของการสูญเสียธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์และจำเป็นต่อพืช ซึ่งมีอยู่ในดินไปกับน้ำ ทำให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ จากการสุ่มตัวอย่างดินในพื้นที่ดังกล่าวมาวิเคราะห์ความอุดมสมบูรณ์ของดิน พบว่า ดินมีค่าผลวิเคราะห์ธาตุอาหารค่อนข้างต่ำ และปฏิกิริยาของดินค่อนข้างเป็นกรด เนื้อที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำมีประมาณ 32,908 ไร่ (คิดเป็นร้อยละ 27.61 ของเนื้อที่ตำบล) เมื่อไม่มีการปรับปรุงบำรุงดิน หรือฟื้นฟูดินก็จะส่งผลทำให้กลายเป็นพื้นที่เสื่อมโทรม วิธีการจัดการในพื้นที่เสื่อมโทรมก็จะยากขึ้นและใช้เวลารักษาหรือฟื้นฟูนานขึ้นตามอาการของดินและสภาพของพื้นที่ ประกอบกับปัจจุบันเกษตรกรในพื้นที่ตำบลคลองสระ

หันมาปลูกทุเรียนมากขึ้น โดยส่วนใหญ่จะใช้สารเคมีในกระบวนการผลิต เพื่อเร่งผลผลิตและกำจัดศัตรูพืช ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรผู้ผลิต ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะดิน ทำให้ดินเป็นกรด ขาดความอุดมสมบูรณ์ มีสารพิษตกค้างในดินและน้ำ ทำให้จุลินทรีย์ที่เป็นประโยชน์ในดินตาย ไม่มีผู้ย่อยสลายธาตุอาหารที่จำเป็นให้พืช ส่งผลกระทบต่อพืชให้การเจริญเติบโตได้ไม่ดี ผลผลิตไม่ได้คุณภาพ นอกจากนี้ในพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่า 20 เปอร์เซ็นต์ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำครอบคลุมพื้นที่เพียงบางส่วนของตำบลเท่านั้น จึงเกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน ในส่วนของปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินที่เกิดขึ้นนั้น นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว สาเหตุที่สำคัญอีกอย่างคือ มีการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานานทำให้โครงสร้างของดินได้มีการเปลี่ยนแปลง ในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกันเป็นระยะเวลานานทำให้ดินแน่นตัว น้ำในดินและอากาศในดินที่เคยมีอยู่สูญหายไป ส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ ก็มีปริมาณลดลงเช่นเดียวกัน เนื่องจากพืชนำไปใช้ และอินทรีย์วัตถุได้สลายตัวไป

สำหรับกรณีของปัญหาน้ำป่าไหลหลากในช่วงหน้าฝน เกิดจากสาเหตุดินไม่ดูดซับน้ำ ป่าไม้ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการช่วยดูดซับน้ำลดน้อยลง เมื่อมีฝนตกหนักจึงเกิดน้ำป่าไหลแรงพัดพาหน้าดินไปกับกระแสน้ำเป็นเหตุให้เกิดการชะล้างธาตุอาหารในดินมากกับกระแสน้ำ และสำหรับกรณีการขาดแคลนน้ำในช่วงหน้าแล้งนั้น นอกจากสาเหตุการทับถมของตะกอนดินในแหล่งน้ำจืดขึ้นเขินดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีสาเหตุอีกหลายประการ เช่น การที่ประชากรเพิ่มขึ้น ทำให้มีกิจกรรมที่ต้องใช้น้ำเพิ่มขึ้น การทำการเกษตรเพิ่มขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ ทำให้ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องวางระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อกักเก็บน้ำในดิน คงความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำ พัฒนาโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานให้สามารถขุดลอกบ่อเก่าได้ พร้อมสนับสนุนพลังงานทางเลือกให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ เพื่อจัดหาน้ำให้แหล่งน้ำ โดยวิธีการต่าง ๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการของเกษตรกร และลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับด้านการเกษตรในพื้นที่

ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาร่องดินเสื่อมโทรม พื้นที่ที่มีความลาดชันเสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของดิน ขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร และเกษตรกรขาดความรู้เรื่องการวิเคราะห์ดิน จะสรุปได้ว่ามี 10 ประการ คือ (1) สนับสนุนจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เสี่ยงภัยต่อดินถล่ม (2) สนับสนุน การขุดลอกแหล่งน้ำในปัจจุบันซึ่งรวมถึงอ่างเก็บน้ำ ฝ่ายกั้นน้ำ ลำน้ำ รวมถึงพัฒนาโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานให้สามารถขุดลอกบ่อเก่าได้ เป็นต้น (3) สนับสนุนโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานร่วมกับส่งเสริมพลังงานทางเลือก (4) สร้างอ่าง ฝ่ายเก็บน้ำเพิ่มเติมจากที่มีอยู่เดิม (5) ก่อสร้างประปาภูเขาโดยส่งน้ำด้วยท่อ P.E. (6) ขุดเจาะบ่อบาดาล (7) ก่อสร้างคลองส่งน้ำเพื่อการกระจายน้ำ (8) จัดอบรม สนับสนุนองค์ความรู้ด้านการวิเคราะห์ และแนะนำการส่งตัวอย่างดินวิเคราะห์ด้วยตัวเองผ่านช่องทางออนไลน์

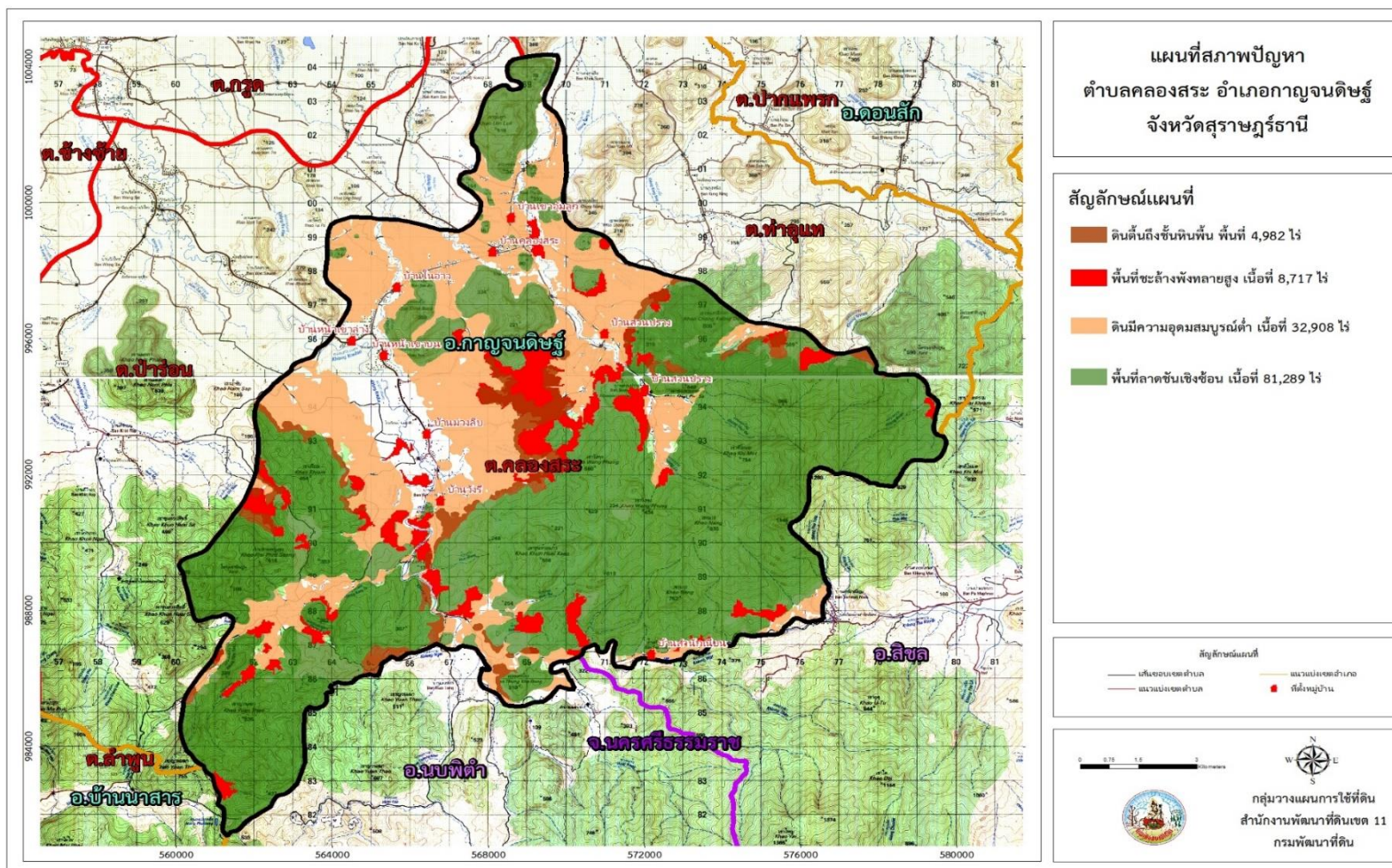
(9) พัฒนาการรู้ให้กับหมอดินอาสาในพื้นที่ (10) สนับสนุนชุดตรวจวิเคราะห์ดินภาคสนามให้แก่เกษตรกรที่สนใจ

เพื่อตอบสนองข้อเสนอดังกล่าวทั้ง 10 ประการนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ในปัจจุบันแล้วสรุปได้ว่า “ยังไม่สามารถดำเนินการแก้ปัญหาเรื่องดินเสื่อมโทรม พื้นที่ที่มีความลาดชันเสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของดิน และการขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตรทั้งตำบลได้โดยสิ้นเชิงด้วยการใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่ง การแก้ไขปัญหาดังกล่าวควรอาศัยการบูรณาการร่วมกันของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละด้าน จึงจะเป็นผลสำเร็จและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกร”

การแก้ไขปัญหาเรื่องดินเสื่อมโทรม พื้นที่ที่มีความลาดชันเสี่ยงต่อการชะล้างพังทลายของดิน และการขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตรจะต้องดำเนินการทั้งตำบลควบคู่ไปด้วยกัน โดยจัดทำโครงการ “การพัฒนาที่ดินเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำที่เป็นระบบ” ทุกพื้นที่ตำบลที่ร่วมเสนอข้อแก้ไข ปัญหา โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน คือ 1. ส่วนพื้นที่การชะล้างพังทลายสูง (ความลาดชันมากกว่า 15-20 เปอร์เซ็นต์) มีระดับความสูญเสียดินในระดับรุนแรงมากถึงรุนแรงมากที่สุด ได้แก่ พื้นที่หมู่ที่ 1 2 3 5 6 7 8 9 และ 10 การจัดการพื้นที่ต้องปลูกป่าเสริม สร้างฝายชะลอน้ำ เพื่อรักษาน้ำให้อยู่ในพื้นที่ โดยจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อลดการชะล้างพังทลาย การสูญเสียดินและชะลอกการไหลของน้ำ จัดรูปที่ดิน วางผังน้ำทั้งระบบ และสนับสนุนการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต 2. ส่วนพื้นที่ดินต้นถึงชั้นหินพื้น (ความลาดชัน 5-15 เปอร์เซ็นต์) มีระดับความสูญเสียดินในระดับรุนแรงถึงรุนแรงมาก ได้แก่ พื้นที่บางส่วนของหมู่ที่ 5 8 9 และ 10 การจัดการพื้นที่ควรพัฒนาที่ดินและระบบน้ำ ได้แก่ การขุดลอกคลอง ก่อสร้างสระน้ำ ฝายกั้นน้ำ การขุดบ่อบาดาล และจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อให้การใช้ที่ดินสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์ทั้งตัวเกษตรกร ชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม (รูปที่ 7-1)

แผนการใช้ที่ดินตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

รูปที่ 7-1 การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2566-2570

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 33,335 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	3,218,000
2. เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 3,295 ไร่	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	200,000
	1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	900,000
	1.3 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	250,000
	1.4 การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์	340,000
	1.5 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	935,000
	1.6 สนับสนุนชุดวิเคราะห์ดินเบื้องต้นภาคสนาม (Test Kit)	525,000
	1.7 สนับสนุนสารเร่งซูปเปอร์พด.1 และ 2 เพื่อทำปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง	34,000
	1.8 สนับสนุนซูปเปอร์พด.14 ไตรโคเดอร์มา เพื่อควบคุมโรคพืช	34,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	N/A
	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	762,300
	2.2 สนับสนุนแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานพร้อมติดตั้งแหล่งพลังงานทางเลือก	N/A
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	5,580,000
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	1,749,000
	3.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ที่เสี่ยงภัยดินถล่ม	3,831,000

ตาราง 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
3. เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ เนื้อที่ 25 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	34,000
	- สารเร่ง พด.6 จุลินทรีย์ผลิตสารบำบัดน้ำเสีย	34,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	N/A
	- การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	N/A
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	N/A
- การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	N/A	
	- การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ที่เสี่ยงภัยดินถล่ม	N/A
รวมเขตเกษตรกรรม	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	3,252,0000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	N/A
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	5,580,000
	รวมแผนงาน/โครงการ	9,594,300

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
<p>1. เขตพื้นที่เกษตรกรรม</p> <p>1.1 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 3,295 ไร่</p> <p>1.2 เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 33,335 ไร่</p>	<p>การแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม ฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน และเพิ่มศักยภาพการผลิต</p> <ol style="list-style-type: none">1) โครงการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งตามศักยภาพ (สนง.สหกรณ์จังหวัด)2) โครงการเกษตรอินทรีย์ (ศูนย์วิจัยพืชไร่จังหวัด)3) โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตร (ศูนย์วิจัยพืชไร่จังหวัด)4) โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม (ศูนย์วิจัยพืชไร่จังหวัด)5) โครงการการบริหารความหลากหลายชีวภาพ (ศูนย์วิจัยพืชไร่จังหวัด)6) โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)7) โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด)8) โครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด)9) โครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด)10) โครงการพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดิน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด)11) โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด) <p>การปรับปรุงที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต</p> <ol style="list-style-type: none">1) โครงการพัฒนาเครือข่ายงานส่งเสริมการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด)2) โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพองค์กรเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด)3) โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (สนง.เกษตรจังหวัด)4) โครงการส่งเสริมเกษตรกรรมทางเลือก (สนง.เกษตรจังหวัด)

ตารางที่ 7-2 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
	<ol style="list-style-type: none">5) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด)6) โครงการส่งเสริมเกษตรผสมผสาน (สนง.เกษตรจังหวัด)7) โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด)8) โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด)9) โครงการธนาคารสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด)10) โครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกรรูปแบบประชารัฐ (สนง.เกษตรจังหวัด)11) โครงการศักยภาพการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด)12) โครงการผลิตพันธุ์พืชและปัจจัยการผลิต (สนง.เกษตรจังหวัด)13) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่14) โครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม15) โครงการผลิตและสนับสนุนหัวเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืช (ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืชจังหวัด)16) โครงการสนับสนุนการผลิตจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมี

ตารางที่ 7-2 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1.3 เขตโรงเรียนเลี้ยงสัตว์ เนื้อที่ 25 ไร่	<ol style="list-style-type: none">1) โครงการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมฮาลาลด้านปศุสัตว์ (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด)2) โครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์แบบแปลงใหญ่ (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด)3) โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรทดแทนแรงงานเกษตร (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด)4) โครงการออกแบบการปรับเปลี่ยนการใช้น้ำเพื่อการเกษตรตามนโยบาย (กรมชลประทาน)5) โครงการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นพื้นที่รับน้ำ (กรมชลประทาน)6) โครงการฝายเก็บกักน้ำเพื่อการเกษตร (อบต.คลองสระ)7) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำปรับปรุงสระเก่า (อบต.คลองสระ)
2. พื้นที่แหล่งน้ำ เนื้อที่ 1,376 ไร่	<ol style="list-style-type: none">1) โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทาน (กรมชลประทาน)2) โครงการพัฒนาระบบชลประทานด้วยนวัตกรรม (กรมชลประทาน)3) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำ (กรมชลประทาน)4) โครงการพัฒนาโครงการชลประทานเดิม (กรมชลประทาน)5) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งและระบายน้ำ (กรมชลประทาน)6) โครงการจัดรูปที่ดินและจัดระบบน้ำในพื้นที่ชลประทานเดิม (กรมชลประทาน)

แผนการใช้ที่ดินตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)

เขตการใช้ที่ดิน	งานโครงการกิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	
			2566	2567	2568	2569	2570		2566	2567	2568	2569	2570			
	1. ปรับปรุงบำรุงดิน															
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	50	60	70	80	90	250	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	200,000	พค.	
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น	1.2 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ่สด (ปอเทือง)	ตัน	2	4	6	8	10	30	60,000	120,000	180,000	240,000	300,000	900,000	พค.	
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น	1.3 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์จัดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	1	2	3	4	5	15	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000	พค.	
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น	1.4 การจัดหาปุ๋นโดโลไมท์	ตัน	20	30	40	50	60	200	34,000	51,000	68,000	85,000	102,000	340,000	พค.	
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น	1.5 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	100	150	200	250	300	350	85,000	127,500	170,000	255,000	297,500	935,000	พค.	
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น	1.6 สนับสนุนชุดวิเคราะห์ดินเบื้องต้นภาคสนาม (Test Kit)	ชุด	10	20	30	40	50	150	35,000	70,000	105,000	140,000	175,000	525,000	พค.	
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น	1.7 สนับสนุนสารเร่งจุลเปอร่พค.1 และ 2 เพื่อทำปุ๋อินทรีย์คุณภาพสูงและน้ำหมักชีวภาพ	ไร่	20	40	60	80	100	300	6,800	6,800	6,800	6,800	6,800	34,000	พค.	
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น	1.8 สนับสนุนจุลเปอร่พค.14 ไคโร ไคเคอร์มา เพื่อควบคุมโรคพืช	ไร่	25	25	25	25	25	125	6,800	6,800	6,800	6,800	6,800	34,000	พค.	
โรงเรียนเลี้ยงสัตว์	1.9 สนับสนุนสารเร่ง พค.6 จุลินทรีย์ผลิตสารบำบัดน้ำเสีย	ไร่	25	25	25	25	25	125	6,800	6,800	6,800	6,800	6,800	34,000	พค.	
	2. การบริหารจัดการน้ำ															
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น โรงเรียนเลี้ยงสัตว์	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	12	5	4	5	7	33	277,200	115,500	92,400	115,500	161,700	762,300	พค.	
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น โรงเรียนเลี้ยงสัตว์	2.2 สนับสนุนแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานพร้อมติดตั้งแหล่งพลังงานทางเลือก	บ่อ	10	10	10	10	10	50	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	พค.	
	3. การฟื้นฟูและป้องกันภาวะชะล้างพังทลายของดิน															
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น โรงเรียนเลี้ยงสัตว์	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	300,000	300,000	300,000	300,000	300,000	1,500,000	309,000	360,000	360,000	360,000	360,000	1,749,000	พค.	
เขตปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น โรงเรียนเลี้ยงสัตว์	3.2 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ที่เสี่ยงภัยดินถล่ม	ไร่	270	300	300	300	300	1,470	711,000	780,000	780,000	780,000	780,000	3,831,000	พค.	
	รวมเป้าหมายดำเนินงานและงบประมาณ							1,503,098						9,594,300		

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นกรอบประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

สถานีพัฒนาที่ดินสุราษฎร์ธานี
เลขที่ 12 หมู่ที่ 8 ตำบลท่าอุแท อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
E-mail : sni01@ldd.go.th โทรศัพท์ 077-953068